: https://dx.doi.org/10.22067/jgrd.2022.76118.1131

مقالهٔ پژوهشی

مجلّهٔ جغرافیا و توسعهٔ ناحیه‌ای، سال بیستم، شمارهٔ ٤، زمستان ١٤٠١، شمارهٔ پیاپی ٤١

نقش توسعهٔ کسب‌وکار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز

علی شجاعی‌فرد (دانشیار گروه مدیریت، دانشگاه پیام نور،تهران،ایران، نویسندهٔ مسئول)
ashojaeifard@yahoo.com
علی شکور (استاد گروه جغرافیا انسانی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت،ایران)
alishakoor52@yahoo.com

صص ٩٨ ـ ٦٧

چکیده

یکی از معضلاتی که امروزه گریبان‌گیر بیشتر شهرهای جهان است، ظهور و شکل‌گیری پدیده حاشیه‌نشینی است. محقق درصدد است تا نقش توسعه کسب‌وکار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز را بررسی کند. نوع تحقیق توصیفی علی و معلولی بود. روش تحقیق میدانی بود و جامعه آماری همه شهروندان ساکن در منطقه حاشیه‌نشین شهرک سعدی در طول بازه‌های زمانی مختلف بودند. حجم نمونه پس از بررسی و مطالعات اولیه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شد که به‌صورت غیرتصادفی هدفمند و شیوه نمونه‌گیری به‌صورت خوشه‌ای تصادفی بود. پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ معادل ٠/٨٦ بود. نتایج پژوهش حاکی از آن است که نقش توسعه کسب‌وکار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز تبیین‌شدنی است؛ یعنی با توسعه کسب‌وکار محلی افزایش اشتغال اتفاق خواهد افتاد. همچنین می‌توان نتیجه گرفت، با توجه به میانگین رتبه‌ای مؤلفه‌های درونی عوامل حمایتی-ترغیبی،

تاریخ دریافت: ١٤٠١/٠١/١٩ تاریخ تصویب: ١٤٠١/٠٦/٠٥

زیرساختی، تأمین مالی، این عوامل نسبت به یکدیگر دارای اولویت‌های متفاوتی‌اند و هرکدام به‌نحوی اثر دارند. پیشنهاد می‌شود، با به رسمیت شناختن حقوق شهروندی ساکنان مناطق حاشیه‌نشین منطقه سعدی در برنامه‌ریزی‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و کالبدی، تأمین اعتبار مالی، پرداخت تسهیلات و وام برای افزایش اشتغال و به رسمیت شناختن اولویت‌های گروه‌های بیکار و کم‌درآمد در نظام برنامه‌ریزی استان فارس، اقدام کرد.

کلیدواژه‌ها: **کسب‌وکار محلی، اشتغال، حاشیه‌نشین، شهرک سعدی شیراز، ایران.**

۱. مقدمه

ساخت شهرهای امروز و فعالیت‌های اقتصادی-اجتماعی آن، زنان و مردان را به چالشی اساسی فراخوانده و آن‌ها را به کسب آگاهی بیشتر، تجرد، بازشناخت جایگاه و اهمیت واقعی و انسانی خود و ارتقای موقعیت وادار کرده است؛ این در حالی است که همین روند ساختاری، آثار متفاوتی بر همه ابعاد زیستی ساکنان شهرها ازجمله ساختار اشتغال و کار داشته است. تمام این مسائل باعث شده است که رابطه‌ای دوسویه بین ساختار اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی جوامع و مسئله اشتغال و بیکاری در مکان‌های مختلف جغرافیایی شکل بگیرد (فنی و مایل افشار، ۱۳۹۲، ص. ٤٤). اسکان غیررسمی یکی از بارزترین چهره‌های فقر شهری در بیشتر شهرهای مهاجرپذیر کشور ماست که با عناوینی همچون حاشیه‌نشینی، سکونتگاه‌های خودرو، مسکن نابهنجار و اجتماعات آلونکی و مانند این‌ها نیز شناخته می‌شود. سکونتگاه‌هایی که در این نواحی از شهر استقرار یافته‌اند، از لحاظ کالبدی در حدی پایین‌تر از سطح استانداردهای تعریف‌شده برای هر منطقه هستند. مردم ساکن در این نواحی نیز به علت ضعف‌های زیرساختی و خدمات شهری با سطح نازلی از کیفیت، گذران زندگی می‌کنند. این ویژگی‌ها در ساکنان این سکونتگاه‌ها وجود دارد: از لحاظ فرهنگی، انزواطلبی و با احساس غریبگی و بیگانگی، از لحاظ روانی، پریشانی و تقدیرگرایی، از لحاظ اقتصادی، فقر، اشتغال در بخش غیررسمی و بی‌ثباتی شغلی، از لحاظ بهداشتی، فقدان یا نارسایی سیستم خدمات بهداشتی و درمانی، آب شرب و از لحاظ اجتماعی، هویت قومی، پایبندی به سنت‌ها و

ارزش‌ها، خانواده گسترده، فقدان تخصص، بی‌سوادی و کم‌سوادی، درآمد کم و به‌خصوص فرهنگ مستقل حاشیه‌نشینی (پورموسوی و معصومی، ۱۳۸۹، ص. ۳۳).

ساکنان اجتماعات غیررسمی از دو گروه عمده تشکیل می‌شوند: مهاجران روستاها و شهرهای کوچک و طبقه کم‌درآمد شهری. وجه مشترک هر دو گروه، کم‌درآمدی آنان است که سبب شده است توان زندگی در محل اولیه اقامت خود را به علت بیکاری و نداشتن شغل مناسب و درآمد کم نداشته باشند و همچنین قادر به تأمین مسکن موردنیاز خود در شهر اصلی نباشند؛ ازاین‌رو به علت ارزانی نسبی قیمت زمین و مسکن و اجاره‌بها و نیز دستیابی به امکانات بهتر شغلی به نقاط غیررسمی روی می‌آورند (قادری و همکاران، ۱۳۹۷، ص. ۱۷)؛ بنابراین می‌توان در جهان امروز، از طریق سیاست تخریب و تخلیه اجباری اسکان غیررسمی کاملاً مطرود و خلاق که از پایه‌ای‌ترین حقوق بشر دانسته شده است و آنچه واقع‌بینانه و نوع‌دوستانه به نظر می‌رسد، راه‌حل مداراگرایانه یا اصلاح تدریجی در مسیر یکپارچگی با شهر «رسمی» است، گام برداشت. چنین راه‌حلی براساس بسیج سرمایه درونی این سکونتگاه‌ها -که مهم‌ترین آن نیروی کار جوان و با انگیزه است- و با یاری و تسهیل‌کنندگی بخش عمومی فکر شده است (پاسخی و همکاران، ۱۳۹۵، ص. ۱۱۸). همیاری و خودیاری به‌عنوان بخشی از سیاست‌های مسکن حداقل و کار، بر این پیش‌فرض استوار است که گروه‌های کم‌درآمد شهری در فرایند ساخت‌وساز و دستیابی به شغل، فعالیت دسته‌جمعی و همکاری دارند (خدائی و میره، ۱۳۹۰، ص. ۹). ازآنجاکه عوامل مختلفی ازقبیل محیط مساعد، منابع مالی، فعالیت‌های بازاریابی و فروش، به‌کارگیری مناسب فناوری اطلاعات و... بر عملکرد و پایداری کسب‌وکارهای خرد تأثیر دارند، باید به آن توجه کرد (راچ وهاتاک[1]، ٢٠١٦، ص. ٤٨٥). از نظر یونید، مشاغل پایدار حداقل پانزده مشخصه دارند؛ ازجمله درآمد کافی و مدت ماندگاری بیش از پنج سال، توسعه مستمر کمی و کیفی و نداشتن ایستایی و تناسب آن با تخصص. علاوه بر آن، شاخص‌های تناسب با توانایی‌ها و تخصص افراد، تطبیق با استانداردها، تنوع محصول نهایی، اشتغال‌زا بودن، تناسب با محیط‌زیست، تأمین مواد اولیه، وجود تکنولوژی مناسب، وجود نیروی انسانی متخصص، قابلیت صادرات، وجود ظرفیت مناسب و خالی،

1. Rauch & Hatak

تمایل مشتریان به بهره‌گیری از محصول و وجود مزیت منطقه‌ای مناسب را می‌توان به آن افزود. مؤلفه‌های پایداری کسب‌وکار را باید در قیمت تمام‌شده، تأمین منابع مالی، تأمین نیازهای بازار، بهره‌گیری از تکنولوژی، بهره‌گیری از حداکثر ظرفیت، ضرورت توجه به حوزه‌های بالادستی مشاغل، سازمان‌دهی مشاغل، تخصصی‌شدن و ارزیابی و نظارت جست‌وجو کرد (آیدیس[۲]، ۲۰۰۵، ص. ۱۵۷).

درنتیجه، ساکنان این سکونتگاه‌ها به علت بی‌سوادی (بی‌سوادی در میان زنان بیش از مردان است)، نداشتن مهارت کافی و سرمایه، پس از استقرار در سکونتگاهی غیررسمی عمدتاً در مشاغل کارگری یا در بخش غیررسمی اشتغال دارند؛ ازاین‌رو مهم‌ترین ویژگی ساختار اجتماعی مکان‌های غیررسمی، غلبه طبقه کارگر است، اما با وجود آنکه خانوارها دستمزدهای حداقلی یا نزدیک به حداقل به دست می‌آورند، سطوح درآمدی خانوار می‌تواند با دستیابی به درآمدهای بیشتر از طریق اشتغال در مشاغل پاره‌وقت افزایش یابد؛ ازاین‌رو با وجود آنکه این نقاط عمدتاً کارگرنشین با سطوح پایین درآمدی است، وضعیت زندگی خانوارها بهتر از قبل است. موازنه تقریباً برابر درآمد و هزینه‌های خانوارها، عامل مهمی در جذب بیشتر مهاجران به این مکان‌ها و توسعه اسکان غیررسمی محسوب می‌شود، اما تمرکز گروهی از افراد کم‌درآمد در نقطه‌ای که ترکیب اجتماعی نامتعارف دارد و تنوع اجتماعی ندارد، به تسلط فرهنگ فقر در محله و جداگزینی توده‌ای از مردم کم‌درآمد از جامعه متوسط و مرفه می‌انجامد که خود کاهش تعاملات و تماس‌های بین‌طبقاتی و افزایش تعاملات و تماس‌های درون‌طبقاتی را به دنبال دارد. کاهش نقش طبقات متوسط به‌عنوان گروه‌های مرجع در مناطق فقیرنشین به تمرکز فقر و شکل‌گیری خرده‌فرهنگ جرم‌زا در محله‌های فقیرنشین منجر خواهد شد که می‌توان از طریق ایجاد کسب‌وکار محلی در راستای بهبود اشتغال در این مناطق گام برداشت.

شهر شیراز به‌عنوان مرکز استان فارس و بزرگ‌ترین شهر نیمه جنوبی کشور، با میزان چشمگیر مهاجرت و نرخ زیاد رشد طبیعی جمعیت مواجه است. محله شهرک سعدی در استان فارس و در محدوده شرقی شهر شیراز واقع شده است. این محله در منطقه ۳ قرار گرفته و از شرق به بلوار نارنجستان و از جنوب به خیابان نارنجستان، بلوار نیستان و خیابان

2. Aidis

نیستان سی و هشتم محدود شده است و با محله‌های سعدیه، نیستان مجاورت دارد. مهاجران کم‌درآمد در مرحله ورود به این شهرک، با توجه به توان اقتصادی-اجتماعی و با توجه به محدودیت‌های ساختاری برای جذب آن‌ها در بخش رسمی و قانونی شهر، عمدتاً به شکل غیررسمی در حواشی و خارج از محدوده قانونی و رسمی شهر اسکان یافته‌اند. در این محله فقدان شغل رسمی و درآمد وجود دارد که بیشتر خانواده‌های حاشیه‌نشینی شغل رسمی برای تأمین معاش خود ندارند و چون این افراد عموماً فاقد مهارت و تخصص و سرمایه‌گذاری هستند، به مشاغل کاذب و گاهی مجرمانه مثل دست‌فروشی، کوپن‌فروشی، تکدی‌گری، زباله‌دزدی، خرید و فروش مواد مخدر و مشروبات الکلی می‌آورند. برحسب آمارهای موجود، درصد زیادی از افراد این مناطق فاقد شغل هستند که این فرایند باعث به وجود آمدن مشکلات و معضلات متعدد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در شهرک سعدی شیراز شده است (رحمانی، ۱۳۹۸). چنانچه تدابیر مناسب و برنامه اصولی برای کنترل و بهبود وضعیت شغلی و کاری صورت نگیرد، روز به روز معضلات گسترش می‌یابد و موجب به وجود آمدن پیامدهایی همچون بزهکاری، جرم و جنایت و به‌طور خلاصه، ناهنجاری‌های اجتماعی و درنهایت فقدان کنترل و نبود نظارت مدیران و برنامه‌ریزان شهری در هدایت و ساماندهی شهر خواهد شد؛ بنابراین نمی‌توان به امید حل خود به خودی این مسئله آن را رها کرد و با برخورد مقطعی، گزینشی و پراکنده‌کاری پاسخگوی آن بود. این احتمال نیز وجود دارد که مداخله‌های نسنجیده، خود مشوقی برای گسترش مسئله باشد و درنتیجه به دنباله‌روی از اتفاق‌ها و نه هدایت و کنترل آن‌ها ختم شود؛ بنابراین در اینجا برنامه‌های اصلاحی به‌ویژه ایجاد کسب‌وکارهای محلی به‌عنوان ضرورت گریزناپذیر مطرح می‌شوند؛ بنابراین اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر در آن است که نقش توسعه کسب‌وکار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز را بررسی کند و با شناسایی عوامل، امکان سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران عرصه شهر برای رهایی از این معضل را فراهم کند.

۲. پیشینهٔ تحقیق و مبانی نظری تحقیق

صاحب‌نظران و کارشناسان مسائل شهری تعاریف متعددی از حاشیه‌نشینی ارائه کرده‌اند؛ برخی عقیده دارند حاشیه‌نشینان کسانی هستند که در محدوده اقتصادی شهر زندگی می‌کنند، ولی جذب نظام اقتصادی و اجتماعی نشده‌اند. چارلز آبرامز حاشیه را فرایند تصرف نواحی شهری به قصد تهیه مسکن و راهی برای ماندن در شهر و پیدا کردن کار دانسته است. جاذبه شهر نشینی و رفاه شهری این افراد را از زادگاه خویش می‌کَند و به سوی قطب‌های کار صنعتی و بازارها می‌کشاند و بیشتر آنها روستاییانی هستند که به‌منظور گذراندن بهتر زندگی راهی شهرها می‌شوند؛ به‌تعبیری برای حاشیه‌نشینی اوصافی چون نبود امنیت، جرم‌خیز و مأمن امن برای بزهکاران را می‌توان نام برد (مرادی، ۱۳۹۸، ص. ۳)؛ درنتیجه مفهوم حاشیه‌نشینی شامل تمام کسانی است که در محدوده فضایی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهر حضور و سکونت دارند، ولی نحوه اسکان و معیشت آن‌ها از جامعه شهری کاملاً متفاوت است و با جامعه شهری هماهنگ نشده‌اند (مرادی، ۱۳۹۸، ص. ۳).

علل ایجاد پدیده حاشیه‌نشینی: به‌طورکلی درخصوص ایجاد پدیده حاشیه‌نشینی علل مختلفی مؤثر است. مهم‌ترین علل عبارت‌اند از: ۱- سطح پایین درآمد خانوار، ۲- زیاد بودن بهای زمین و هزینه ساخت‌وساز رسمی، ۳ -گرانی اجاره و ٤- بیکاری و فقر (احمدی، ۱۳۹۹، ص. ۲۳).

ویژگی‌های نشینی حاشیه نشینان و شرایط زیستی: می‌توان گفت مردمانی که به‌عنوان حاشیه‌نشین شناخته شده‌اند، درحقیقت با اختیار کردن زندگی حاشیه‌ای و مشغول شدن به شغل‌های حاشیه سرنوشتی حاشیه‌ای را رقم زده‌اند. آنان در کنار یا در بطن شهر هستند، اما ویژگی‌های مختص به خود را دارند که این خصوصیات گاه از فرهنگ شهری سرچشمه گرفته و با فرهنگ روستایی خویش تلفیق شده است. در بسیاری از موارد نیز هر دسته یا گروه از هر محلی که آمده‌اند، آداب و رسوم، فرهنگ و گاه حتی شیوه معماری خویش را نیز به آن نقطه انتقال داده‌اند؛ بنابراین از مهم‌ترین شاخصه‌های حاشیه‌نشینی می‌توان به این‌ها اشاره کرد: ۱- بی‌توجهی و بی‌اعتنایی سازمان‌های مسئول به نیازهای محله، ۲- گوشه‌گیری

مردم از جریان‌های شهری و ۳– واحدهای مسکونی رو بـه ویرانـی، فرسـوده و بـا تجهیـزات ناقص (احمدی، ۱۳۹۹، ص. ۲۳).

ویژگی‌های‌عمومی در مناطق حاشیه‌نشـین: از نگاهی دیگر، ویژگی‌های عمومی در منـاطق حاشیه‌نشین مانند سیمای نامطلوب ۲– پایین بودن سطح بهداست عمومی و سلامتی ۳–فقـدان شغل رسمی و درآمد کافی ٤–وجود خرده فرهنگ‌های خاص مناطق کوچک ٥– اعتیـاد قابـل مشاهده است (احمدی، ۱۳۹۹، ص. ۲۳).

ساختار جمعیتی مناطق حاشیه‌نشین: مناطق حاشیه‌نشـین دارای بعد خانوار، تراکم و درصد رشد زیادی در مقایسه با سایر مناطق شهری هستند و افــراد زیــادی متشــکل از پدر، مادر، فرزندان و گاه بستگان نزدیک، در فضایــــــی محدود و زیر یک سقف زندگی کنند. طبق یک نمونـه بررسـی‌شـده در ایران، ٦۳ درصد از این خانوارها در یک اتاق با زیربنای ۲/٥ مترمربـع زندگی می‌کنند؛ درحالی‌که طبق میانگین اسـتاندارد، اتـاق باید با زیربنای ۱۸/٥ مترمربع ساخته شود. ترکیب جمعیتی اجتماعات بیشتر از گروه‌هـای سنی نوجوان و جوان تشکیل شده است. بیشتر ازدواج آنان نیز در سنین کم و غالباً به‌صورت درون‌همسری اسـت و جدایی در بین آنان به‌ندرت دیده می‌شود (قادری، ۱۳۹۷، ص. ٤).

عمده‌ترین آسیب‌های ناشی از حاشیه‌نشینی: مسئله، اقتصاد اسـت. ساختار شغلی مردان در مناطق حاشیه‌نشین کارگری، مشاغل آزاد، رانندگی، مغازه‌داری، دست‌فروشی مشـاغل کــاذب نظیـر کوپن‌فروشی، سیگار فروشی، دست‌فروشی و دلالی در سر چهارراه‌ها است. به‌طورکلی، اشتغال غیر قانونی، ناسالم، کاذب، غیرسـیاه و زیرزمینی در میان ساکنان حاشیه‌نشین غلبه دارد. معمولاً حاشیه نشینی در بطن خود نوعی حاشیه‌نشینی اقتصـادی بـه معنــی اشتغال در بخـش غیررسمی و جذب‌نشـدن در نظام رسمی اقتصاد شهری را در پی دارد (احمـدی، ۱۳۹۹، ص. ٤٥).

پیشینه و سوابق نظری پژوهش نشان داده است که منابع مرتبط علمی دربار با موضوع کـم است. به برخی از عمده‌ترین منابع مرتبط با موضوع پژوهش در جدول ۱ اشاره شده است.

جدول ۱. پیشینه و سوابق نظری پژوهش

نویسندگان		نتایج
کریمیان بستانی و همکاران (۱۳۹۹)	تحلیل عوامل مؤثر در پایدارسازی کسب‌وکارهای خرد سکونتگاه‌های غیررسمی (مورد مطالعه: محله شیرآباد زاهدان)	توسعه مشاغل یا کسب‌وکارهای خرد شهری به علت برخورداری از ماهیت و مزایای خاص، با استقبال متخصصان توسعه شهری روبه‌رو شده است؛ به‌گونه‌ای‌که برخی متخصصان آن را مهم‌ترین راهکار برای توسعه سکونتگاه‌های غیررسمی در نظر می‌گیرند.
رزمجو و مقصودی (۱۳۹۸)	طراحی الگوی پایدارسازی کسب‌وکارهای خرد اجتماعی مددجویان کمیته امداد خمینی (ره)	بیشترین تأثیر مستقیم بر پایدارسازی کسب‌وکارهای خرد اجتماعی مربوط به راهبردها با شدت ۰/۱۸ است. دومین متغیر، عوامل مداخله گر با شدت ۰/۱٦ دارای تأثیرگذاری منفی است. عوامل زمینه‌ای با شدت ۰/۱۲ و عوامل علّی با شدت ۰/۱۰ دارای تأثیرگذاری مثبت و معنادار بر پایدارسازی کسب‌وکارهای خرد اجتماعی هستند.
مرادی (۱۳۹۸)	طراحی الگوی بهبود محیط کسب‌وکار شهر تهران	این الگو عوامل محیطی مؤثر بر بهبود محیط کسب‌وکار شهر تهران را در چهار سطح سازمانی، خرد، کلان و بین‌المللی، شناسایی و طبقه‌بندی کرده است. مؤلفه‌های محیط خرد، تأمین‌کنندگان، بازار کار، بازار اعتبارت، رسانه و مشتری هستند. مؤلفه‌های محیط کلان، عوامل کلان فرهنگی، عوامل جمعیتی (مدیریت مهاجر)، زیست‌محیطی، قانونی، سیاسی، فناوری، اقتصادی و اجتماعی هستند. مؤلفه‌های محیط بین‌الملل نیز مؤلفه‌های فرهنگی، سیاسی، فناوری و نوآوری و قانونی هستند.
قادری و همکاران (۱۳۹۷)	تحلیل تأثیر عوامل اقتصادی و اجتماعی در فرایند شکل‌گیری مناطق حاشیه‌نشین و راهکارهای رویارویی با این پدیده با تأکید بر توانمندسازی	علت بروز حاشیه‌نشینی، ناهماهنگی در شالوده‌های اجتماعی–اقتصادی جوامع شهری و روستایی، تشدید تناقض‌ها، نابرابری‌های طبقات و قشرهای اجتماعی از یک سو و نبود برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح از سوی دیگر است.

نویسندگان		نتایج
سعادت و دانش‌زاده (۱۳۹٦)	شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر پایداری کسب‌وکار در طبقات مشاغل خرد (مطالعه موردی: کمیته امداد خمینی (ره) استان مازندران)	بالاترین اولویت برای گزینه دسترسی به منابع مالی مناسب مربوط به معیار مالی و اقتصادی و پایین‌ترین اولویت برای گزینه نقش دستگاه‌های حمایتی و بازاریابی مربوط به معیار محصول و بازار است.
امیدوارفر (۱۳۹٦)	نقش مدیریت شهری در مناطق حاشیه‌نشین با تأکید بر ایران	در پژوهشی با عنوان «نقش مدیریت شهری در مناطق حاشیه‌نشین با تأکید بر ایران» دریافت که در شکل‌گیری پدیده نامطلوب حاشیه‌نشینی در جوامع درحال‌توسعه ازجمله ایران عوامل مختلفی دخیل بوده‌اند؛ عواملی چون رشد جمعیت، مهاجرت، مسائل اقتصادی، چارچوب‌های قانونی.
پاسخی و همکاران (۱۳۹۵)	راهکارهای خودیاری سکونتگاه‌های غیررسمی (نمونه موردی: محله عباس‌آباد شهر سنندج)	از مهم‌ترین اقدامات، تدابیر برای ایجاد فرصت‌های شغلی و کسب درآمد مناسب است که در کنار آن امر آموزش و آگاهی‌رسانی نیز نقش عمده‌ای را ایفا می‌کند. برای تحقق این مهم مشارکت دادن ساکنان به هر طریقی در امر بهبود وضعیت زندگی‌شان امری اساسی است که همگام با مساعدت‌های دولتی و غیردولتی و هدایتگری و جهتمند کردن پتانسیل‌های بستر موجود، توسعه تدریجی و مداوم سکونتگاه، جامه عمل به خود می‌پوشاند.
گیبسون و همکاران (۲۰۱۵) به نقل از تئودوراکی	تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم بر بهبود فعالیت‌های کارآفرینانه	محققان نشان دادند، این سیاست‌ها دربرگیرنده مقررات تنظیمی، حمایتی، سیاست‌های مرتبط با مشتری، سیاست‌های میزبانی، سیاست‌های ارتباط‌دهنده، سرمایه‌گذاری، راهبردی و حکمرانی دیجیتال هستند.
پاپی لایا و همکاران (۲۰۱۵)	بهبود محیط کسب‌وکار شهری در امیون اندونزی	محققان عواملی را شناسایی کردند که باعث افزایش کسب‌وکار می‌شود: ارتقای نوآوری، ارائه آموزش برای تقویت منابع انسانی، فراهم کردن حمایت‌های مالی، حمایت برای راهبردهای بازاریابی و اجازه مشارکت کسب‌وکارها با یکدیگر.

نویسندگان		نتایج
گابریل و همکاران (۲۰۱٤) به نقل از مارک من	کنترل هزینه برای پایداری کسب‌وکار	محققان به این نتیجه دست یافتند که مسئولیت‌های اجتماعی و زیست‌محیطی دارای مزایایی مانند جذب و حفظ کارکنان با کیفیت بالا، کاهش حوادث زیست‌محیطی و بهبود ایمنی کارکنان، بهداشت و بهبود بهره‌وری و کاهش هزینه‌های عملیاتی، بالابردن تصور کارکنان با مشتریان و سرمایه‌گذاران اجتماعی و درنهایت آگاه بودن با مفهوم مستقیم ارزش بازار و درآمد برای کنترل پایداری کسب‌وکار مناسب است.
کلاول (۲۰۱۲)	عوامل مؤثر بر ارتقای اشتغال روستایی در جنوب نیجریه	محقق به این نتیجه رسید که متغیرهایی مثل آموزش و پرورش، اندازه مزرعه، حمایت اعضای خانواده و میزان سرمایه‌گذاری‌ها تأثیر مثبت بر ایجاد اشتغال روستایی داشته‌اند.
ریچرت و مونیسپالیتی (۲۰۰٦)	بررسی عوامل مؤثر بر محیط کسب‌وکارها در شهر کویتز تاون	این عوامل شامل مواردی ازقبیل شفافیت در نظام مالیاتی مجوزهای احدات کسب‌وکار و همچنین مباحث زیرساختی در راه‌اندازی کسب‌وکار هستند.

۳. روش‌شناسی تحقیق

هدف تحقیق کاربردی است. نوع تحقیق در این پژوهش توصیفی از نـوع علـی و معلـولی است. روش تحقیق میدانی است و با ابزار پرسشنامه محقق ساخته انجام شـد. جامعـه آمـاری مطالعه حاضر، همه شهروندان ساکن در منطقه حاشیه‌نشین شهرک سعدی در طـول بـازه‌هـای زمانی مختلف بودند. حجم نمونه پس از بررسی و مطالعات اولیه با استفاده از فرمول کـوکران محاسبه شد. با توجه به اینکه هدف مطالعه، نقش توسعه کسب‌وکار محلی در افزایش اشـتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز است، در انتخاب نهایی نمونه‌ها از روش نمونه‌گیـری طبقه‌ای تصادفی استفاده شد. جامعه آماری در این پـژوهش بـه‌صـورت غیرتصـادفی هدفمنـد به‌شکل نمونه‌گیری خوشه‌ای و تصادفی توزیع شد. پرسشنامه‌های تکمیل‌شـده بـه تعـداد ۲۷۰ عدد دریافت شد و اطلاعات وارد برنامه SPSS شد. در ابتدا از مطالعات کتابخانـه‌ای در ایـن قسمت برای گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و ادبیات تحقیق موضوع حـاوی منـابع کتابخانه‌ای، مقالات فارسی و لاتین، کتاب‌هـای موردنیـاز و اینترنـت اسـتفاده شـد. تحقیقـات

میدانی در این قسمت به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات برای تجزیه و تحلیل از پرسشنامه استفاده شد که شامل سؤالات ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و نقش توسعه کسب‌وکار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز بود.

پرسشنامه پژوهش برگرفته از پرسشنامه‌ای با عنوان «توسعه نقش کسب‌وکار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز» است. پرسشنامه محقق‌ساخته شامل گویه‌های حمایتی-ترغیبی، زیرساختی و مالی است که به‌صورت مقیاس طیف لیکرت ارائه شده است و پنج طیف دارد که از ۱: خیلی کم تا ۵: خیلی زیاد تشکیل می‌شود. توسعه نقش کسب‌وکار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز با استفاده از ۲۸ گویه اندازه‌گیری می‌شود که عوامل حمایتی-ترغیبی با استفاده از ۱۰ گویه (سؤالات ۱ تا ۱۰)، عوامل زیرساختی با استفاده از ۷ گویه (سؤالات ۱۱ تا ۱۷)، عوامل مالی با استفاده از ۱۰ گویه (سؤالات ۱۸ تا ۲۷)، اندازه‌گیری می‌شود و در گویه پایانی (سؤال ۲۸) توسط پاسخگو با توجه به اطلاعات عمومی پاسخ‌دهنده اولویت‌بندی می‌شود.

روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید رشته جغرافیا خوب ارزیابی و تأیید شده است. پایایی این پرسشنامه پس از توزیع و جمع‌آوری ۳۶ عدد به‌صورت پایلوت با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ و با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ میزان آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۶ به دست آمد.

جامعه آماری در این پژوهش به‌صورت غیرتصادفی هدفمند به‌شکل دردسترس به تعداد ۱۱۰ عدد به‌صورت نمونه‌گیری تناسبی و تصادفی به تعداد ۱۶۰ عدد که در جدول آمده است، توزیع شد. بعد از مدتی پرسشنامه‌های تکمیل‌شده جمع‌آوری شد.

جدول ۲. نحوه توزیع پرسشنامه

تعداد حاشیه‌نشینان در شیراز	تعداد کل	تعداد پرسشنامه
بخش یک	۱۵۰ نفر	۲۵
بخش دوم	۲۰۰ نفر	۳۵
بخش سوم	٤۰۰ نفر	٦۰
بخش چهارم	۲۰۰ نفر	٤۵

تعداد حاشیه‌نشینان در شیراز	تعداد کل	تعداد پرسشنامه
بخش پنجم	۸۰ نفر	۵
مجموع	۱۰۳۰	۱٦۰

۳. ۱. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

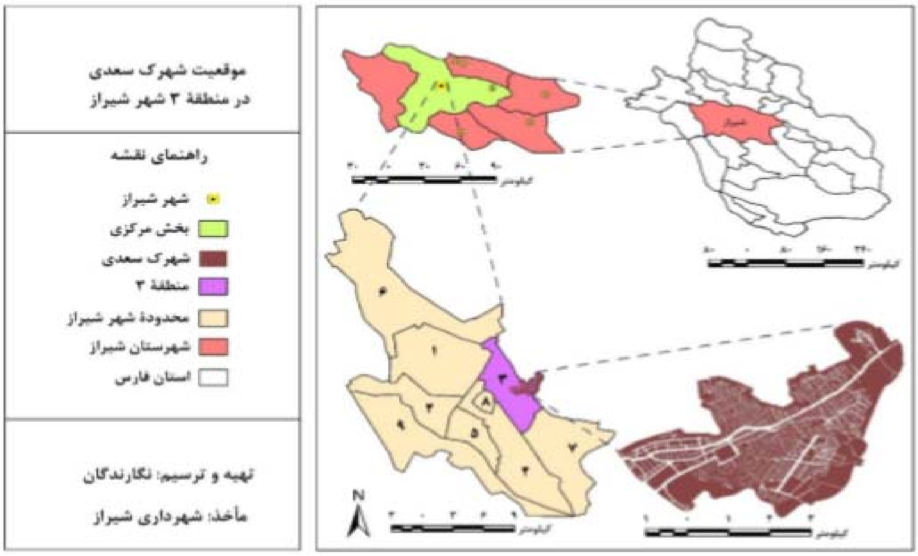
در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از نمونه‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در روش‌های توصیفی از فراوانی، درصد، نمودار دایره‌ای استفاده شد. همچنین در روش‌های استنباطی به‌منظور مناسب بودن حجم نمونه و متجانس بودن گویه‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و نیز آزمون تحلیل مسیر به کمک نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۱ استفاده شد. از آزمون کیزر-می‌یر-الکین برای پی بردن به کفایت نمونه‌برداری و از آزمون بارتلت به‌منظور پی بردن به همبستگی گویه‌ها استفاده شد. برای طبقه‌بندی و رتبه‌بندی مؤلفه‌های تبلیغات نیز آزمون فریدمن به کار رفت.

۳. ۲. محدودهٔ موردمطالعه

محله شهرک سعدی در استان فارس و در محدوده شرقی شهر شیراز واقع شده است. این محله در منطقه ۳ قرار گرفته و از شرق با بلوار نارنجستان و از جنوب با خیابان نارنجستان، بلوار نیستان و خیابان نیستان سی و هشتم محدود شده است و با محله‌های سعدیه، نیستان مجاورت دارد. در شمال سعدی، آب زنگی و قسمت جنوبی کوه بمو و در جنوب آن بلوار سرداران و شیراز و در شرق، بخش خرامه و روستای بردج در غرب آن هم کوه برآفتاب و چهل مقام قرار دارند. شهرک سعدی با مختصات جغرافیایی ۳۰ درجه و ۲۵ دقیقه عرض شمالی و ۳۷ درجه و ۲۹ دقیقه طول شرقی در ارتفاع حدود ۱۵۰۰ متری از سطح دریا با وسعتی معادل ۳۱۲ هکتار، تقریباً در شمال شرقی شیراز قرار دارد.

٤. یافته‌های تحقیق

شاخص‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۳ آمده است.

شکل ۱. موقعیت موردمطالعه تحقیق

جدول ۳. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه مطالعه‌شده

متغیر	گروه	فراوانی	درصد
سن	۱۵ تا ۲٤	٥٦	۲۰,۷٦
	۲٥ تا ۳٤	۹۳	۳٤,٤٤
	۳٥ تا ٤٤	٥۰	۱۸,٥۱
	٤٥ تا ٥٤	۳۹	۱٤,٤٤
	٥٥ سال و بیشتر	۳۲	۱۱,۸٥
	کل	۲۷۰	۱۰۰
جنسیت	مرد	۱٤٥	٥۳,۷۰
	زن	۱۲٥	٤٦,۲۹
	کل	۲۷۰	۱۰۰

با توجه به نتایج جدول ۳، نمونه مطالعه‌شده ۲۷۰ نفر بود که به لحاظ سن افرادی که بین ۱۵ تا ۲٤ سال داشتند، دارای فراوانی ٥٦، بین ۲۵ تا ۳٤ سال فراوانی ۹۳، بین ۳۵ تا ٤٤ سال فراوانی ۵۰، بین ٤۵ تا ٥٤ سال فراوانی ۳۹ و ۵۵ سال و بیشتر دارای فراوانی ۳۲ بودند. براساس جنسیت، ١٤٥ نفر مرد و ۱۲۵ نفر زن بودند.

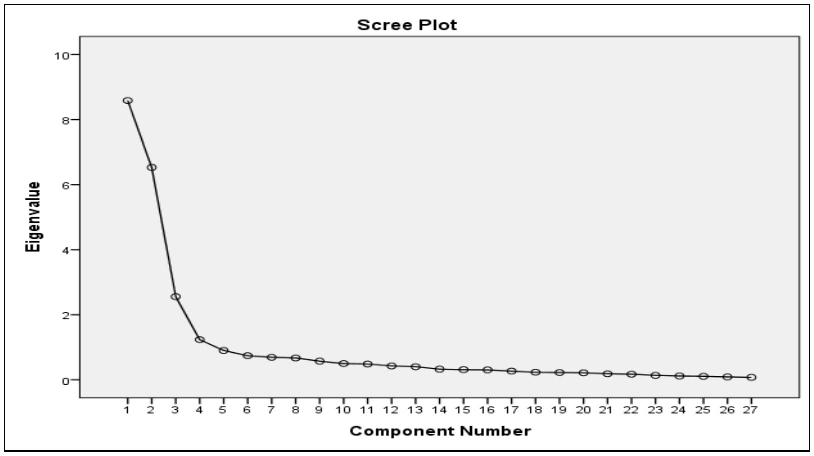
۵. تحلیل آماری داده‌ها

نتایج حاصل از جدول ٤، واریانس تبیین‌شده کلی با ارزش ویژه بیشتر از ۱ را در این آزمون نشان می‌دهد که درصد واریانس آزمون و درمجموع ٦٥/٤٤١ درصد از کل واریانس‌های آزمون را تبیین می‌کند.

جدول ٤. نتایج واریانس‌های تشریح‌شده

مؤلفه‌ها	مقادیر ویژه			مقادیر ویژه عوامل استخراجی بدون چرخش			مقادیر ویژه عوامل استخراجی با چرخش		
	ارزش ویژه	درصدی از واریانس	درصد تجمعی	ارزش ویژه	درصدی از واریانس	درصد تجمعی	ارزش ویژه	درصدی از واریانس	درصد تجمعی
عوامل ۱	۸/۵۸۵	۳۱/۷۹۷	۳۱/۷۹۷	۸/۵۸۵	۳۱/۷۹۷	۳۱/۷۹۷	۸/۰٤۸	۲۹/۸۰۲	۲۹/۸۰۲
عوامل ۲	٦/۵۲۹	٢٤/١٨١	۵۵/۸۹۷	٦/۵۲۹	٢٤/١٨١	۵۷/۹۸۷	۵/۰۸۷	١٨/٨٤٢	٤٨/٦٥٤
عوامل ۳	۲/۵۵۵	۹/٤٦٣	٦٥/٤٤١	۲/۵۵۵	۹/٤٦٣	٦٥/٤٤١	٤/۵۳۵	١٦/٧٩٦	٦٥/٤٤١

شیب دامنه متغیرها در این آزمون در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱. نمودار اسکری و مقادیر ویژه عامل‌های استخراجی

همان‌طورکه شکل ۱ نشان می‌دهد، تنها ۳ عامل مقادیر ویژه بیشتر از ۱ را کسب کردند و بقیه عامل‌ها مقادیر ویژه کمتر از یک را به دست آوردند. با توجه به نقطه عطف نمودار می‌توان این ۳ عامل را پیدا کرد. همان‌طورکه در جدول ٦ مشاهده می‌شود، مقدار ویژه عامل اول حدود ۸ است که تقریباً ۳۰ درصد کل واریانس را شامل می‌شود.

جدول ۵ گویه‌های بارگذاری‌شده در این ویژگی‌ها را نشان داده است.

جدول ۵. مقادیر بار عاملی حمایتی-ترغیبی

ردیف	نام گویه	مقدار بار عاملی هر گویه
۱	مشارکت شهروندان حاشیه‌نشین شهرک در فرایند تصمیم‌سازی اجتماعی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۷۹٤
۲	ایجاد و افزایش فرهنگ مشوق کارآفرینی و شبکه‌های کارآفرینی	۰/۷۸٦
۳	ایجاد و افزایش نهادهای پشتیبان (نهادهای پشتیبان آموزش مهارت‌های فردی گروهی و مدیریتی) و ایجاد مهارت‌های شغلی (ارائه خدمات اجتماعی خلق رویدادهای کاری و برنامه‌های آموزشی در زمینه ایجاد کار در منطقه سعدی شیراز) باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۷۷۱
٤	تکریم و منزلت‌بخشی به فعالان کسب‌وکار در منطقه حاشیه‌نشین سعدی	۰/۷۵۱

ردیف	نام گویه	مقدار بار عاملی هر گویه
۵	افزایش خودسازمان‌دهی در سطح محلی و واگذاری مسئولیت‌ها باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/٦٦۱
٦	توجه به جمعیت بی‌خانمان در منطقه حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/٦٤۱
۷	تفویض اختیارات شهرداری به هیئت‌امنای محلی و نیز اصناف کسبه و بازاریان برای خودسازمان‌دهی اصناف و توانمندسازی در مقیاس محله و حاشیه‌نشین سعدی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۵۹۸
۸	تسهیل امکان تبلیغ و تعویض محصولات و خدمات تأکید به منزلت‌بخشی به فعالان و کسب‌وکارهای در مناطق حاشیه‌نشین سعدی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود.	۰/۵۸۹
۹	فرهنگ سازی توسعه کسب‌وکارهای کوچک و توجه به فرهنگ آداب و رسوم باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۵۷۰
۱۰	توسعه کسب‌وکار محلی با توجه به سلایق محلی براساس تصمیمات تغییر می‌کند. این ویژگی باعث تقویت روحیه جمعی افراد محله سعدی می‌شود و تأثیرات تصمیمات خود را بر جامعه احساس خواهد کرد و باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۵۵۹

همان‌طورکه جدول ۵ نشان می‌دهد، «مشارکت شهروندان حاشیه‌نشین شهرک در فرایند تصمیم‌سازی اجتماعی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با بار عاملی ۰/۷۹٤ مهم‌ترین گویه و «توسعه کسب‌وکار محلی با توجه به سلایق محلی براساس تصمیمات تغییر می‌کند. این ویژگی باعث تقویت روحیه جمعی افراد محله سعدی می‌شود و تأثیرات تصمیمات خود را بر جامعه احساس خواهد کرد و باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با بار عاملی ۰/۵۵۹ کم‌اهمیت‌ترین گویه در بین عوامل حمایتی- ترغیبی بودند.

همان‌طورکه در جدول ٦ مشاهده می‌شود، مقدار ویژه عامل دوم حدود ۵ است که تقریباً ۱۸ درصد از کل واریانس را شامل می‌شود. جدول ٦ گویه‌های بارگذاری‌شده در این ویژگی‌ها را نشان داده است.

جدول ٦. مقادیر بار عاملی عوامل زیرساختی

ردیف	نام گویه	مقدار بار عاملی هر گویه
۱	گسترش کاربردی تجاری در مرکز محله سعدی و خیابان‌های اصلی محلی برای فعالیت تعامل و مشارکت هر چه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۸۲٦
۲	بهبود فضای کسب‌وکار و ایجاد تعاونی‌ها و تشکل‌ها و بهبود همه‌جانبه زیرساخت‌ها باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۷۷۲
۳	ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات تولیدی و خدماتی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۷٦٤
٤	برخورداری از زیرساخت‌های حمل‌ونقل باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/٦۹۷
٥	دسترسی به ابزارهای مناسب و ایجاد تهسیلات فیزیکی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/٦۸۳
٦	توجه به فرهنگ و آداب و رسوم و توجه به نیازهای محلی باعث تنوع محصول و باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود.	۰/٦٥۰
۷	ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات و خدمات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود.	۰/٦۱۳

مقادیر بار عاملی عوامل زیرساختی نشان می‌دهد، «گسترش کاربردی تجاری در مرکز محله سعدی و خیابان‌های اصلی محلی برای فعالیت تعامل و مشارکت هر چه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با بار عاملی ۰/۸۲٦ مهم‌ترین گویه و «ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات و خدمات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود» با بار عاملی ۰/٦۱۳ کم‌اهمیت‌ترین گویه در بین عوامل زیرساختی بودند.

همان‌طورکه در جدول ۷ مشاهده می‌شود، مقدار ویژه عامل سوم حدود ٤ است که تقریباً ۱٦ درصد از کل واریانس را شامل می‌شود. جدول ۷ گویه‌های بارگذاری‌شده در این ویژگی‌ها را نشان داده است.

براساس جدول ٧، «فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری مشترک به‌صورت تأمین وسایل و ضمانت نامه‌های تسهیلات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با بار عاملی ٠/٨٧٦ مهم‌ترین گویه و «ایجاد خدمات تخصصی مالی و راه‌های تأمین مالی (اوراق بدهی اوراق مشارکت)، عرضه اولیه سهام (IPO) در بازار افزایش سرمایه از طریق آورده باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با بار عاملی ٠/٥٨٧ کم‌اهمیت‌ترین گویه در بین عوامل مالی بودند.

به‌منظور بررسی و میزان اهمیت هریک از این ٣ عامل از روش تحلیل مسیر استفاده شد. نتایج این آزمون در جداول ٨ و ٩ نمایش داده شده است. همان‌طور که نتایج جدول ٩ نشان می‌دهد، عوامل حمایتی-ترغیبی با ضریب تأثیر ٠/٥٢٣ بیشترین تأثیر، عوامل زیرساختی با ضریب تأثیر ٠/٤٦١ و عوامل تأمین مالی با ضریب تأثیر ٠/٢٥٠ تأثیر می‌گذارند.

جدول ٧. مقادیر بار عاملی تأمین مالی

ردیف	نام گویه	مقدار بار عاملی هر گویه
١	فراهم‌کردن زمینه سرمایه‌گذاری مشترک به‌صورت تأمین وسایل و ضمانت نامه‌های تسهیلات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٠/٨٧٦
٢	ایجاد اعتمادبه‌نفس در سرمایه‌گذاران حاشیه‌نشین شهرک موجب افزایش حجم سرمایه‌گذاری، کاهش تمرکز مالکیت رشد و رونق باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود.	٠/٨٣٣
٣	تسهیلات و اعتبارات شامل میزان دسترسی، کیفیت اشتراک‌گذاری و مبادلات اطلاعات اعتباری باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٠/٨٠٦
٤	افزایش حجم سرمایه‌گذاری باعث کاهش تمرکز مالکیت و موجب رشد و رونق و افزایش اشتغال می‌شود.	٠/٧٩١
٥	حمایت قضایی از سرمایه‌گذاران و ایجاد اعتمادبه‌نفس در آن‌ها یکی از حلقه‌های کلیدی و مهم در زنجیره بهبود فضای کسب‌وکار در افزایش اشتغال منطقه حاشیه‌نشین سعدی است.	٠/٧٥٤
٦	دقت نظارت حکومت محلی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٠/٦٨٣

ردیف	نام گویه	مقدار بار عاملی هر گویه
۷	انواع افزایش سرمایه از محل سود انباشته (سهام جایزه)، از محل آورده نقدی و مطالبات حال شده سهام‌داران، از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها، به روش صرف سهام باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۶۶۱
۸	انباشت سرمایه و رشد تقاضا در بخش تازه کسب‌وکار محلی به جذب نیروی کار می‌انجامد.	۰/۶۵۷
۹	تأسیس انجمن‌های داوطلبانه و مدیریت و نظر ایجاد صندوق‌های قرض‌الحسنه توسط معتمدین محلات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۶۱۲/–
۱۰	ایجاد خدمات تخصصی مالی و راه‌های تأمین مالی (اوراق بدهی اوراق مشارکت)، عرضه اولیه سهام (IPO) در بازار افزایش سرمایه از طریق آورده باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۰/۵۸۷

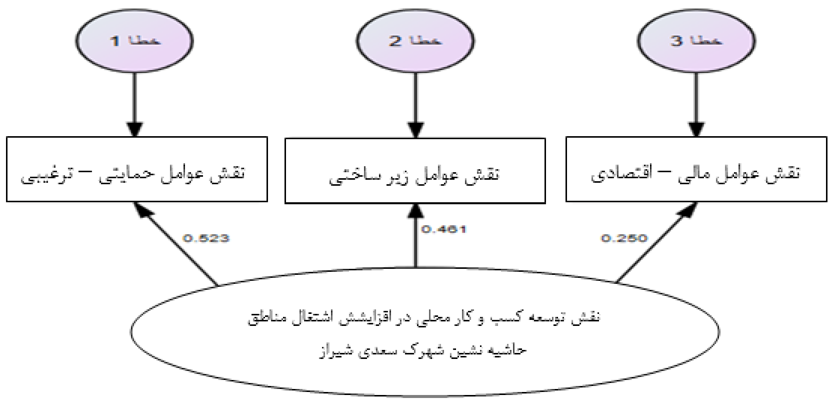
جدول ۸. اثرات متغیرها بر افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز

متغییرها	مقدار آماره تی	سطح معناداری	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کلی
عوامل حمایتی -ترغیبی	۱۵/۵۳۱	۰/۰۰۱	۰/۵۲۳	ندارد	۰/۵۲۳
عوامل زیرساختی	۱۳/۲۶۵	۰/۰۰۱	۰/٤۶۱	ندارد	۰/٤۶۱
عوامل تأمین مالی	۱۰/۸۷۶	۰/۰۰۱	۰/۲۵۰	ندارد	۰/۲۵۰

جدول ۹. برازش مدل

	Chi-square (X^2)	df	X^2/df	RSMEA	CFI	GFI	AGFI	NFL
میزان	۱۳۲/۳٤۳	٦٤	۲/۰۶۷	۰/۰۰٤	۰/۹۲۳	۰/۹۲۰	۰/۹۲۵	۰/۹۲٤
ملاک	....	کوچک‌تر از صفر نباشد	کمتر از ۳	کمتر از ۰/۰۵	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰
تفسیر	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب

همان‌طورکه در جدول ۹ مشاهده می‌شود، درمجموع، مدل تحقیق با توجه به شاخص‌های برازش نیکویی مدل مناسبی را نشان می‌دهد. شکل ۱ تأثیرات متغیرها بر افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز را نشان می‌دهد.

شکل ۲. خروجی نرم‌افزار AMOS

جدول ۱۰. اولویت‌بندی عوامل حمایتی-ترغیبی

اولویت	عوامل	میانگین رتبه‌ای	Chi-square	Df	Sig
۱	مشارکت شهروندان حاشیه‌نشین شهرک در فرایند تصمیم‌سازی اجتماعی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٦/۳۸	٥۳/۱۰۸	۹	۰/۰۰۱
۲	ایجاد و افزایش فرهنگ مشوق کارآفرینی و شبکه‌های کارآفرینی	٦/۲۸			
۳	ایجاد و افزایش نهادهای پشتیبان (نهادهای پشتیبان آموزش مهارت‌های فردی گروهی و مدیریتی) و ایجاد مهارت‌های شغلی (ارائه خدمات اجتماعی خلق رویدادهای کاری و برنامه‌های آموزشی در زمینه ایجاد کار در منطقه سعدی شیراز) باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٥/٥۹			
٤	تکریم و منزلت‌بخشی به فعالان کسب‌وکار در منطقه حاشیه‌نشین سعدی	٥/٥۸			
٥	افزایش خودسازماندهی در سطح محلی و واگذاری مسئولیت‌ها باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٥/٤۳			

اولویت	عوامل	میانگین رتبه‌ای	Chi-square	Df	Sig
٦	توجه به جمعیت بی‌خانمان در منطقه حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٥/٣١			
٧	تفویض اختیارات شهرداری به هیئت‌امنای محلی و نیز اصناف کسبه و بازاریان برای خودسازمان‌دهی اصناف و توانمندسازی در مقیاس محله و حاشیه‌نشین سعدی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود .	٥/٢٩			
٨	تسهیل امکان تبلیغ و تعویض محصولات و خدمات تأکید به منزلت‌بخشی به فعالان و کسب‌وکارهای در مناطق حاشیه‌نشین سعدی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود.	٥/٢٢			
٩	فرهنگ‌سازی توسعه کسب‌وکارهای کوچک و توجه به فرهنگ آداب و رسوم باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٤/٩٨			
١٠	توسعه کسب‌وکار محلی با توجه به سلایق محلی براساس تصمیمات تغییر می‌کند. این ویژگی باعث تقویت روحیه جمعی افراد محله سعدی می‌شود و تأثیرات تصمیمات خود را بر جامعه احساس خواهد کرد و باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٤/٩٥			

یافته‌های بخش دوم: عوامل حمایتی-ترغیبی از اولویت‌های متفاوتی برخوردار هستند.

همان‌گونه که در جدول ۱۰ نتایج آزمون فریدمن ملاحظه می‌شود، در سطح معناداری ۰/۰۰۱ فرضیه تحقیق معنادار شده است و با توجه به میانگین رتبه‌ای مؤلفه‌های درونی عوامل، از دیدگاه پاسخ دهندگان «مشارکت شهروندان حاشیه‌نشین شهرک در فرایند تصمیم‌سازی اجتماعی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با میانگین ٦/٣٨ مهم‌ترین عامل و «توسعه کسب‌وکار محلی با توجه به سلایق محلی براساس تصمیمات تغییر می‌کند. این ویژگی باعث تقویت روحیه جمعی افراد محله سعدی می‌شود و تأثیرات تصمیمات خود را بر جامعه احساس خواهد کرد و باعث توسعه

کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با میانگین ٤/٩٥ کم اهمیت‌ترین عامل بودند.

یافته‌های بخش سوم: عوامل زیرساختی از اولویت‌های متفاوتی برخوردار هستند.

همان‌گونه که در جدول ۱۱ نتایج آزمون فریدمن ملاحظه می‌شود، در سطح معناداری ۰/۰۰۱ فرضیه تحقیق معنادار شده است و با توجه به میانگین رتبه‌ای مؤلفه‌های درونی عوامل، از دیدگاه پاسخ‌دهندگان، «فعالیت تعامل و مشارکت هر چه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با میانگین ٤/٤٩ مهم‌ترین عامل و «ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات و خدمات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود» با میانگین ۳/٥٦ کم اهمیت‌ترین عامل بودند.

یافته‌های بخش چهارم: عوامل مالی از اولویت‌های متفاوتی برخوردار هستند.

همان‌گونه که در جدول ۱۲ نتایج آزمون فریدمن ملاحظه می‌شود، در سطح معناداری ۰/۰۱۱ فرضیه تحقیق معنادار شده است و با توجه به میانگین رتبه‌ای مؤلفه‌های درونی عوامل، از دیدگاه پاسخ دهندگان، «فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری مشترک به‌صورت تأمین وسایل و ضمانت‌نامه‌های تسهیلات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با میانگین ۵/۹۷ مهم‌ترین عامل و «ایجاد خدمات تخصصی مالی و راه‌های تأمین مالی (اوراق بدهی اوراق مشارکت)، عرضه اولیه سهام (IPO) در بازار افزایش سرمایه از طریق آورده باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با میانگین ۵/۱۳ کم اهمیت‌ترین عامل بودند.

جدول ۱۱. اولویت‌بندی عوامل زیرساختی

اولویت	عوامل	میانگین رتبه‌ای	Chi-square	df	Sig
۱	فعالیت تعامل و مشارکت هر چه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٤/٤٩	۲۸/۰٦٦	٦	۰/۰۰۱
۲	بهبود فضای کسب‌وکار و ایجاد تعاونی‌ها و تشکل‌ها و بهبود همه‌جانبه زیرساخت‌ها باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٤/١٦			
۳	ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات تولیدی و خدماتی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٤/١٦			
٤	برخورداری از زیرساخت‌های حمل‌ونقل باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۳/۹۷			
۵	دسترسی به ابزارهای مناسب و ایجاد تهسیلات فیزیکی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۳/۸۹			
٦	توجه به فرهنگ و آداب و رسوم و توجه به نیازهای محلی باعث تنوع محصول و باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود.	۳/۷٦			
۷	ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات و خدمات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود.	۳/٥٦			

جدول ۱۲. اولویت‌بندی عوامل مالی

اولویت	عوامل	میانگین رتبه‌ای	Chi-square	df	Sig
۱	فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری مشترک صورت تأمین وسایل و ضمانت‌نامه‌های تسهیلات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۵/۹۷	۲۱/۳۲۸	۹	۰/۰۱۱
۲	ایجاد اعتمادبه‌نفس در سرمایه‌گذاران حاشیه‌نشین شهرک موجب افزایش حجم سرمایه‌گذاری، کاهش تمرکز مالکیت رشد و رونق باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال می‌شود.	۵/۸۸			

Sig	df	Chi-square	میانگین رتبه‌ای	عوامل	اولویت
			٥/٦٠	تسهیلات و اعتبارات شامل میزان دسترسی، کیفیت اشتراک‌گذاری و مبادلات اطلاعات اعتباری باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۳
			٥/٥٧	افزایش حجم سرمایه‌گذاری باعث کاهش تمرکز مالکیت و موجب رشد و رونق و افزایش اشتغال می‌شود.	٤
			٥/٥٣	حمایت قضایی از سرمایه‌گذاران و ایجاد اعتمادبه‌نفس در آن‌ها یکی از حلقه‌های کلیدی و مهم در زنجیره بهبود فضای کسب‌وکار در افزایش اشتغال منطقه حاشیه‌نشین سعدی است.	٥
			٥/٤٧	دقت نظارت حکومت محلی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	٦
			٥/٤٠	انواع افزایش سرمایه از محل سود انباشته (سهام جایزه)، از محل آورده نقدی و مطالبات حال شده سهام‌داران، از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها، به روش صرف سهام باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۷
			٥/٢٥	انباشت سرمایه و رشد تقاضا در بخش تازه کسب‌وکار محلی به جذب نیروی کار می‌انجامد.	۸
			٥/٢٠	تأسیس انجمن‌های داوطلبانه و مدیریت و نظر ایجاد صندوق‌های قرض‌الحسنه توسط معتمدین محلات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۹
			٥/١٣	ایجاد خدمات تخصصی مالی و راه‌های تأمین مالی (اوراق بدهی اوراق مشارکت)، عرضه اولیه سهام (IPO) در بازار افزایش سرمایه از طریق آورده باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود.	۱۰

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج نشان داد، شاخص آزمون کیزر–می‌یر–الکین برابر با ۰/۸۸ است. با توجه به اینکه هر اندازه مقدار این شاخص نزدیک به یک باشد، نشان دهنده مقدار زیاد مناسب بودن نمونه‌گیری است، نتیجه گرفته می‌شود که داده‌های مدنظر برای تحلیل عاملی مناسب است. به‌منظـور پـی

بردن به همبستگی گویه‌های مطالعه‌شده از آزمون بارتلت استفاده شد. نتایج آزمون بارتلت نشان داد، نتایج سطح معناداری این آزمون هرچقدر کوچک‌تر باشد، نشان می‌دهد که داده‌ها توان تشکیل عامل را دارند. در این پژوهش نتیجه این آزمون در سطح معناداری (P<۰/۰۱) معنادار بود؛ با این توضیح مشخص شد که انجام تحلیل عاملی برای داده‌های این تحقیق مناسب بود. دربارهٔ مقادیر بار عاملی عوامل حمایتی–ترغیبی نشان داد، «مشارکت شهروندان حاشیه‌نشین شهرک در فرایند تصمیم‌سازی اجتماعی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با بار عاملی ۰/۷۹٤ مهم‌ترین گویه این بخش بود. مقادیر بار عاملی عوامل حمایتی–ترغیبی نشان داد، «مشارکت شهروندان حاشیه‌نشین شهرک در فرایند تصمیم‌سازی اجتماعی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با میانگین ٦/٣٨ مهم‌ترین عامل این بخش بود. مقادیر بار عاملی عوامل زیرساختی نشان داد، «گسترش کاربردی تجاری در مرکز محله سعدی و خیابان‌های اصلی محلی برای فعالیت تعامل و مشارکت هرچه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با میانگین ۰/۸۲٦ مهم‌ترین گویه این بخش بود. مقادیر بار عاملی عوامل مالی نشان داد، «فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری مشترک به‌صورت تأمین وسایل و ضمانت‌نامه‌های تسهیلات باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود» با بار عاملی ۰/۸۷٦ مهم‌ترین گویه این بخش بود.

در زمینه انتظارات و مطالبات حاشیه‌نشینان، احمدی (۱۳۹۰) در رساله خود به چهار محور عمده بی‌توجهی مسئولان، مقوله مسکن و امنیت و بیکاری اشاره کرد. در این بعد نشان داد، یکی از مهم‌ترین علل مهاجرت روستاییان به شهرها داشتن شغل مناسب و شرافتمند و باثبات از آرزوهای آن‌هاست، اما با توجه به رشد بی‌رویه و غیرمنطقی بخش سوم اقتصاد یعنی خدمات، مشاغل کم‌درآمد و بی‌ثباتی همچون کارگری در بخش ساختمان، دوره‌گردی، تکدی‌گری و... را می‌توان نام برد. موارد یادشده از مهم‌ترین مشکلات پیش روی ساکنان این مناطق در جهان ازجمله ایران بود که با برنامه‌ریزی صحیح و اصولی و همکاری ارگان‌ها می‌تواند کمک‌کننده باشد. در این زمینه نشان داده شد تحقیق احمدی (۱۳۹۰) با بخش ایجاد

و افزایش نهادهای پشتیبان (نهادهای پشتیبان آموزش مهارت‌های فردی گروهی و مدیریتی) و ایجاد مهارت‌های شغلی (ارائه خدمات اجتماعی خلق رویدادهای کاری و برنامه‌های آموزشی در زمینه ایجاد کار در منطقه سعدی شیراز) باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌شود، با میانگین رتبه‌ای ۵/۵۹ همسوست. همچنین طالب‌پور (۱۳۹۹) نشان داد، به‌طورکلی در زمینه راهکارهای جلوگیری از گسترش حاشیه‌نشینی باید به سه اصل توجه داشت: ریشه‌یابی مشکلات اجتماعی نظیر حاشیه‌نشینی، برنامه‌ریزی برای بر طرف کردن موانع و عوامل پیدایش و گسترش این پدیده اجتماعی و دیگری حمایت قضایی. در برخورد با پدیده حاشیه‌نشینی باید به‌جای توجه به معلول، علت بروز را بررسی کرد و با برنامه‌ریزی جامع و علمی برای بر طرف کردن این پدیده تلاش کرد. این تحقیق با بخش حمایت قضایی از سرمایه‌گذاران و ایجاد اعتمادبه‌نفس در آن‌ها به‌عنوان یکی از حلقه‌های کلیدی و مهم در زنجیره بهبود فضای کسب‌وکار در افزایش اشتغال منطقه حاشیه‌نشین سعدی، همسوست. همچنین صادق‌پور (۱۳۹۸) اشاره کرد، در تصویب برنامه‌ها و پروژه‌ها برای کمک به اشتغال افراد در مراکز حاشیه‌نشین از نظر مشورتی و جامعه‌شناسان، حقوقدانان و به‌ویژه جرم‌شناسان استفاده شود و نظارت حکومت محلی باید در رأس کار قرار گیرد که با دقت نظارت حکومت محلی باعث توسعه کسب‌وکار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز با میانگین ٥/٧٤ همسوست.

نتایج تحقیق با مطالعاتی مانند پژوهش‌های ااکساندر[3] (۲۰۰۲)، شاو[4] و همکاران (۲۰۱۲)، شویا[5] (۲۰۰۸)، الدرینگ[6] (۲۰۰۷)، هازاریکا[7] (۲۰۱۰)، ماگار[8] (۲۰۰۳)، سانگره[9] (۲۰۰۳) و ایزوتسو[10] (۲۰۰۹) در زمینه کلیدواژهای انباشت سرمایه، تأسیس انجمن‌ها، افزایش کیفیت و اشتراک‌گذاری اعتباری همسوست. همچنین در زمینه فراهم‌کردن صنایع تبدیلی و اختیارات

3. Alexander
4. Shaw
5. Sheuya
6. Eldering
7. Hazarika
8. Magar
9. Sanghera
10. Izutsu

دولتی همسوست. همچنین نتایج تحقیق با مطالعاتی مانند پژوهش‌های دوایر[۱۱] (۱۹۷۰)، مسنر[۱۲] (۱۹۸۲)، ویلیامز[۱۳] (۱۹۸٤)، فاولز[۱٤] (۱۹۹٦)، سیگل[۱۵] (۱۹۹۷)، کوواندزیچ[۱٦] (۱۹۹۸)، هانینک[۱۷] (۲۰۰۷)، زندر[۱۸] (۲۰۰۷)، لما[۱۹] و همکاران (۲۰۰۸)، بیکان[۲۰] (۲۰۰۹)، کلاد[۲۱] (۲۰۱۰) و آرمیا[۲۲] (۲۰۱۲) در زمینه فعالیت تعاملی، ایجاد تشکل‌ها، فرهنگ‌سازی و توجه به کسب‌وکار همسوست.

معضل حاشیه‌نشینی از مباحثی است که نه‌تنها در شهر شیراز بلکه در بیشتر کلان‌شهرهای کشور نیز وجود دارد، اما در شیراز حاشیه منطقه سعدی این مشکل به‌گونه‌ای است که باید میزبان کم‌کاری در روستاها و حتی استان‌های کمتر توسعه‌یافته همسایه خود باشد؛ به‌طوری‌که اتباع بیگانه را نیز باید به این جمعیت اضافه کرد. حاشیه‌نشینی از مسائل مهم شهر نشینی در فارس است. ویژگی مشترک و مشخصه ساکنان این مناطق این است که اغلب مهاجر کم‌درآمد هستند که آنان فقر خود را به شهر آورده‌اند و با پس زده شدن از محیط شهر به‌تدریج به حاشیه شهر و سکونتگاه‌های نامتعارف آن کشانده شده‌اند. مسائل شهری متعددی چون کمبود تأسیسات زیر بنایی مانند شبکه‌های ارتباطی مناسب، سیستم تخلیه‌ای فاضلاب شهری، مرکز بهداشت، مراکز آموزشی و... از یک سو و وجود مشاغل غیررسمی، جرم و جنایت و جدایی‌گزینی از شرایط متعارف شهری از سوی دیگر، از بارزترین ویژگی‌های مناطق حاشیه‌نشین هستند که با سیمایی نامتعارف و ناهنجار به شکل جزیره‌های فقر نمایان شده‌اند. با توسعه کسب‌وکار محلی برای منطقه می‌توان این مشکلات را به‌صورت نسبی رفع کرد. درواقع می‌توان بیان کرد که جوامع محلی و حاشیه‌نشین بر شانه‌های کسب‌وکارهای کوچک

11. Dwyer
12. Messner
13. Williams
14. Fowles
15. Seigel
16. Kovandzic
17. Hanink
18. Zedner
19. Lemma
20. Bican
21. Claude
22. Armiah

بنا می‌شوند و رشد می‌یابند. علاوه‌بر تمام این دلایل، کسب‌وکارهای کوچک تقریباً بدون هیچ پشتوانه‌ای فعالیت می‌کنند و اقتصادهای محلی حاشیه شیراز را زنده نگه می‌دارند. بسیاری از این کسب‌وکارها بارها در اثر عوامل مختلف زیر فشار قرار گرفته‌اند و تا مرز ورشکستگی پیش رفته‌اند. تمام ارگان‌ها موظف‌اند به پاس تلاش‌های بسیار این افراد و به‌دلیل حفظ مزایای محلی، تا حد توان از این کسب‌وکارها حمایت کنند. همچنین می‌توان گفت، نباید در اشتغال و کارآفرینی، نگاه‌ها صرفاً به دولت باشد و باید در موضوع اشتغال نگاهی اجتماع‌محور و مردم‌محور داشت. طرح‌های کوچک‌مقیاس راهگشای امروز افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین منطقه سعدی است و باید با شناسایی ظرفیت‌های تولیدی در این منطقه به سمت احیای مشاغل خرد و کوچک رفت؛ زیرا مشاغل کوچک‌مقیاس محرک بخش بدنه پایین جامعه است و رونق و گسترش این دست از صنایع اتفاقاً بخش‌های نیازمند و فقیر این منطقه را پوشش می‌دهد. این محله در حوزه صنایع‌دستی و سنتی فعال و پیشگام بوده است و باید مطابق با نیازها این صنایع در استان فارس احیا شود. در آخر می‌توان گفت، برای توسعه کسب‌وکار محلی در اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی نقش و برای مردمی کردن توسعه، راهی جز ظرفیت‌سازی اقتصادی برای محله سعدی و بدنه عمومی جامعه متناسب با ظرفیت‌های اقتصادی و مزیت نسبی‌شان وجود ندارد. برای سازمان‌دهی این گونه مناطق، در درجه اول دستیابی به درکی درست و عمیق ازپویایی‌های درونی آن ضروری است و در درجه دوم اتخاذ سیاست‌های مشارکتی و مبتنی بر توانمندسازی آن‌ها، با حمایت‌های هوشمندانه و ظریف بیرونی با این هدف که مؤثرتر خواهد بود، خودشان براساس نیازها و اولویت‌های درونی خود و به شیوه‌های خردمندانه‌ای که آن را نشان داده‌اند، می‌توانند سطح زندگی‌شان را ارتقا دهند، ضروری است؛ این چشم‌انداز شاید به خارج شدن تدریجی آن‌ها از شکل حاشیه‌ای و نامتعارف منجر شود. این مناطق حاشیه‌نشین با مشکلات بهداشتی، امنیتی، عمرانی، فرهنگی، اجتماعی و به‌ویژه بیکاری مواجه‌اند و شهرداری به‌تنهایی از عهده برطرف کردن این مشکلات بر نمی‌آید و برای برطرف شدن این مسائل به بسیج همگانی مردم و مسئولان کلانشهر شیراز نیاز است.

پیشـنهاد مـی‌شـود، بـا ایجاد اشتغال و کارآفرینی برای حاشـیه‌نشـینان بـه‌خصـوص در بخش‌های تولیدی، به‌منظـور کـاهش بیکاری و اشتغال در اقتصاد غیررسمی و شغل‌های کاذب و انگلی از یک سو و از سوی دیگر افزایش درآمـد، کـاهش فقر، بهبود کیفیت زنـدگی آن‌هـا و گسـترش عـدالت اجتماعی-اقتصادی برای تمام گروه‌ها در سطح شهر اقدام کرد. همچنـین باید با به رسمیت شناختن حقـوق شـهروندی سـاکنان مناطق حاشیه‌نشین در برنامه‌ریزی‌های مختلـف اقتصادی، اجتماعی و کالبدی، تـأمین اعتبـار مـالی، پرداخت تسـهیلات و وام بـرای بهسـازی و نوسـازی واحدهای مسکونی و همچنـین به رسمیت شناختن اولویـت‌هـای گروه‌های فقیر و کم‌درآمد در نظام برنامه‌ریزی استان فارس اقـدام کـرد و بـا ایجاد دوره‌هـای فراگیر آموزشی و فنی و حرفـه‌ای و واگذاری وام‌هـای اشتغال، به سـاکنان مناطق در شـهرک سعدی کمک کرد. در این منطقه باید با اشاعه فرهنگ کارآفرینی با خریـد و حمایـت از آن‌هـا نقش فعال‌تر در رشد اجتماع را انجام داد. همچنین بایـد زمینـه‌سـازی بـرای تشـکیل شـورای محلی شهرک سعدی و کمک به ظرفیت‌سازی در آن‌ها برای مشارکت در تصدی امور جمعی را انجام داد.

تشکر و قدردانی

از دبیرخانه کمیسیون برنامه‌ریزی و توسعه شهرداری‌های کلان‌شـهرهای کشـور، واقـع در شهرداری کلان‌شهر شیراز که در توزیع و جمع‌آوری پرسشـنامه‌هـا و همـاهنگی‌هـای لازم بـا شهرداری‌های کلان‌شهرهای کشور نهایت همکاری و مساعدت را داشـتند، تشـکر و قـدردانی فراوان می‌شود.

کتابنامه

۱. احمدی، ا. (۱۳۹۰). *انتظارات و مطالبات حاشیه‌نشینان* (رساله دکتری). دانشـگاه علامـه طباطبـایی، تهران، ایران.

۲. پاسخی، م.، رئیس‌پور، ش.، و سالار، ی. (۱۳۹۵). راهکارهای خودیاری سکونتگاه‌هـای غیررسـمی (نمونه موردی: محله عباس‌آباد شهر سنندج). *اولین همایش بین‌المللی سـکونتگاه‌هـای فقیرنشـین شهری، به سوی بهسازی و بازآفرینی پایدار*، دانشگاه کردستان.

۳. رحمانی، س. (۱۳۹۸). *بررسی محلات حاشیه‌ای استان فارس از منظر کاری* (پایان‌نامه منتشرنشـده کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، ایران.

٤. رزمجو، م.، و مقصودی، ط. (۱۳۹۸). طراحی الگوی پایدارسازی کسـب‌وکارهـای خـرد اجتمـاعی مددجویان کمیتهٔ امداد امام خمینی (ره). *مدیریت سرمایه اجتماعی*، ٦ (۲)، ۲۳–۳۹.

۵. قادری، ر.، امیدوارفر، س.، و بدلی، س. (۱۳۹۷). تحلیل تأثیر عوامل اقتصادی و اجتماعی در فرایند شکل‌گیری مناطق حاشیه‌نشین و راهکارهای رویارویی با این پدیـده بـا تأکیـد بـر توانمندسـازی. *دوماهنامه پژوهش در هنر و علوم انسانی*، ۳ (۱)، ۱۳–۲۲.

٦. کریمیـان بسـتانی، م.، میـر، م.، و شـهرکی، د. (۱۳۹۹) تحلیـل عوامـل مـؤثر در پایـدار سـازی کسب‌وکارهای خرد سکونتگاه‌هـای غیررسـمی (موردمطالعـه: محلـه شـیرآباد زاهـدان). *فصـلنامه مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی*، ٦ (٤)، ۱–۱۲.

۷. مرادی، م. ع. (۱۳۹۸). طراحی الگوی بهبود محیط کسب وکار شهر تهران. *نشریه اقتصاد و مدیریت شهری*، ۷(۲)، ۹۳–۱۱٤.

8. Acs, Z. J., Autio, E., & Szerb, L. (2014). National systems of entrepreneurship: Measurement issues and policy implications. *Research Policy*, *43*(3), 476–494.
9. Alexander, D. (2002). *Principles of emergency and managements*. Oxford: Oxford University Press.
10. Armiah, B. C. (2012*). Slums as expressions of social exclusion: explaining the prevalence of slums in African countries*. United Nations Human Settlements Programme (UN-HABITAT). Nairobi. Kenya. Pp 19-20. Retrived from http:// www.oecd.org/ dev/ pgd/ 46837274. pdf
11. Bican, B. (2009). Urban poverty and planning in Asia. *World Bank Analytical Urban Geography*. P. 74.
12. Claude Bolay, J. (2010). Slums and urban development: Questions on society and globalization. *The European Journal of Development Research*, *18*(2), 284–298. 33.
13. DeTienne, D., & Chandler, G. (2004). Opportunity identification and its role in the entrepreneurial classroom: A pedagogical approach and empirical test. *Academy of Management Learning and Education*, *3*(3), 242-257.
14. Dwyer, D. C. (1970). *City in the third world*. London: Macmillan.
15. Eibenstein, H. (1968). Entrepreneurship and development. *The American Economic Review*, *58*(2), 72-83.
16. Eldering, L., & Knorth, J. E. (2007). Marginalization of immigrant youth and risk factor in their everyday lives: The European experience. *Journal of Child and Youth Car Forum*, *27*(3), 153-169.

17. Fowles, R., & Merva, M. (1996). Wage inequality and criminal activity: An extreme bounds analysis for the United States, 1975–1990. *Criminology, 34*, 163–182.
18. Hanink, D, (2007). *Application of urban economy*. Oxford: Oxford University Press.
19. Hazarika, I. (2010). Women’s reproductive health in slum populations In India: Evidence from NFHS-3. J*ournal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, *87*(2), 264-277.
20. Izutsu, T., & Tsutsumi, A. (2009). *Handbook of disease burdens and quality of life measures (Quality of life of urban slum residents)*. New York: Springer.
21. Kovandzic, T., Vieraitis, L, M., & Yeisle, M. R. (1998). The structural covariates of urban homicide: Reassessing the impact of income inequality and poverty in the post-Reagan era. *Criminology*, *36*, 569–599
22. Leibenstein, H. (1968) Entrepreneurship and development. *The American Economic Review*, *58*(2), 72-83.
23. Lemma, T., Richard, S., & Monika, K. (2008). *A participatory approach to monitoring slum condition*. Tanzania: ICT Publication Series.
24. Magar, V. (2003). Empowerment approaches to gender-based violence: Women's courts in Delhi slums. *Women’s Studies International Forum*, *26*(6), 509-523.
25. Markman, G. D., Gianiodis, P. T., Phan, P. H., & Balkin, D. B. (2004). Entrepreneurship from the ivory tower: do incentive systems matter. *The Journal of Technology Transfer*, *29*(3–4), 353–364.
26. Messner, S. F. (1982). Poverty, inequality, and the urban homicide rate. *Criminology, 20*, 103–114.
27. Sanghera, J. (2003). The new borderlanders: Enabling mobile women and girls for safe migration and citizenship rights. Presented at *the consultative meeting on migration and mobility and how this movement affects women*, World Matitime University, Malmo, Sweden.
28. Seigel, L., & Senna, J. (1997). *Juvenile Delinquency* (6th ed.). Eagan: Minnesota: West Publishing Company.
29. Shaw, Clifford R., & Mckay, Henry D. (2012). *The social disorganization theory*. Center for Spatially Integrated Social Science, Retrieved from www.ssiss.org/ classics/ content/66.
30. Sheuya, S. A. (2008), *improving the lives of people living in slums*. New York Academy of Science, No. 1136. 20- Retrieved from www.sci.org.ir
31. Theodoraki, C., & Messeghem, K. (2017). Exploring the entrepreneurial ecosystem in the field of entrepreneurial support: A multi-level approach. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, *31*, 47-66.
32. Van de Ven, H. (1993). The development of an infrastructure for entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, *8*(3), 211–230.
33. Williams, K. R, (1984). Economic sources of homicide: Reestimating the effects of poverty and inequality. *American Sociological Review*, *49*, 283–289.

34. Zedner, L. (2007). Democracy, society and the government of security. *Theoretical Criminology, Book Review*, *11*(1), 137-140.